

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ:

**ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА**

ПРИМЉЕНО: 7.7.2016.			
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЗИ	ВРИЈЕДНОСТ
	749		

**ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске тезе**

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Правног факултета у Бањој Луци, на сједници одржаној дана 12.05.2016. године, донијело је Одлуку бр. 12/3.460-V-6/16 о именовању Комисије за подношење извјештаја о урађеној докторској тези мр Милана Пилиповића, под називом „Извршина власт у државама насталим распадом Југославије”.

У Комисију су именовани:

1. Академик проф. др Снежана Савић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Теорија права и државе, предсједник;
2. Проф. др Владан Петров, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду, ужа научна област Уставно право, члан
3. Проф. др Миле Дмичић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Уставно право, ментор – члан.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

Докторска дисертација мр Милана Пилиповића написана је ћириличним писмом (Times New Roman, фонт 11, проред 1,5) и укоричена тврдим повезом. Дисертација је написана на укупно 497 страница, од чега 475 чистог текста, са 1660 фус нота. Кориштена литература обухвата 318 библиографских јединица, ћириличних и латичних издања, 43 интернет извора и 20 релевантних докумената.

Поред литературе и садржаја, цјелокупна материја рада подијељена је на 12 глава и то: Уводни и методолошки дио (стр. 9 - 19), Државне функције, државна власт, организација државне власти (стр. 20 - 32), Уставни системи (модели) организације власти (стр. 33 - 48), Извршина власт – појам, садржај, послови (стр. 49 – 70), Органи извршне власти (стр.71 - 95), Извршина власт у Републици Словенији (стр. 96 - 145), Извршина власт у Републици Хрватској (стр.146 - 188), Извршина власт у Републици Македонији (стр.189 – 223), Извршина власт у

Републици Србији (стр. 224 – 281), Извршна власт Црне Горе (стр. 282-322), Извршна власт у Босни и Херцеговини (стр. 323-429). Шеф државе и влада у државама насталим распадом Југославије – компаративни приказ (стр. 430 – 452) и Закључак (стр.453 – 475)

Кандидат је у **уводном и методолошком дијелу** одредио предмет и циљ истраживања, хипотезе, методе и научну и друштвену оправданост истраживања. Предмет и циљ истраживања, односно хипотезе изнесене у уводном дијелу тезе јесу обављање извршних функција од стране органа извршне власти (владе, шефа државе) у државама насталим распадом Југославије, (Словеније, Хрватске, Македоније, Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине), њихов међусобни однос, као и однос према законодавном органу. У докторској дисертацији истраживала се тенденција јачања извршне власти у савремено доба, у смислу да ефективна власт прелази на егзекутиву, у којој мјери је та појава присутна и у новоствореним државама, те утицај политичких партија на функционисање извршне власти, имајући у виду чињеницу да су у новоствореним државама заступљени вишепартијски системи, а да политичке партије представљају спону између законодавне и извршне власти. Другим ријечима, циљ аутора је био одговорити на питања: 1) који облици државне власти су заступљени у државама насталим распадом Југославије, имајући виду уставне одредбе новостворених држава о организацији извршне власти, опште правне норме о положају, надлежности владе, шефа државе, њихов однос према легислативи; 2) да ли је присутна тенденција јачања извршне власти у новонасталим државама; 3) у којој мјери и под којим условима долази до помјерања равнотеже у корист егзекутиве; 4) који је и какав утицај политичких партија и коалиција на функционисање извршне власти; 5) који су недостаци устава појединих држава у погледу организације извршне власти као и правци евентуалних измена. Аутор, притом, истиче да је Устав БиХ специфичан устав у односу на теорију и праксу уставног права, као и у односу на уставе осталих новостворених држава у погледу организације извршне власти.

Да би се могло говорити о извршној власти у некој држави, неопходно је претходно утврдити појам и врсте државне власти уопште. Стога се у поглављу **Државне функције, државна власт, организација државне власти** говори о појмовима државна функција односно државна власт уопште, као и о значењу тих термина. У овом дијелу су изложена и размотрена најзначајнија гледишта у вези са основним државним функцијама, класификована у три групе теорија о државним функцијама. Посебан акценат је стављен на однос између државних власти, што је важно питање у уставнopravnoј теорији, а кључна тачка теорија о односима државних власти је однос између законодавне и извршне власти. У теорији уставног права је широко прихваћена подјела облика државне власти на систем подјеле власти и систем јединства власти, који имају више варијанти. У овом дијелу рада је изложен приказ теорије о подјели власти и јединства власти.

У теорији постоји општа сагласност о моделима власти. Стога у дијелу који носи наслов **Уставни системи (модели) организације власти** приказани су конкретни системи власти засновани на начелу подјеле власти (предсједнички, парламентарни и полупредсједнички системи) и начелу јединства власти (скупштински систем). У овом дијелу рада су утврђене уопштене карактеристике парламентарног система, али исто тако и значајне измене које су резултат његове еволуције, а које се односе на промјенљиву равнотежу, сарадњу и узајамни утицај извршне и законодавне власти. То је било неопходно из разлога што се организација власти у новоствореним државама заснива на начелу подјеле власти, са различitim варијантама парламентарног система.

У четвртом поглављу рада које носи наслов **Извршина власт – појам, садржај, послови**, приступило се одређивању појма и термина извршне власти. Појам извршне власти се не може утврдити без утврђивања послова која та власт врши као и органа који те послове обављају. Прихватајући гледишта тријалистичке теорије, која у оквиру опште функције извршења (извршне власти у ширем смислу), прави подјелу на извршну власт и управу, кандидат излаже пет основних теоријских група послова које може обављати извршна власт (подзаконодавство, координирање и усмјеравање управе; вођење спољне политике;

планирање оните (унутрашиње) политику; доношење политичких аката – „аката владе“).

Пето поглавље рада чине **Органи извршне власти**. Влада и шеф државе обављају послове извршне власти, док управни органи доносе опште и појединачне акте и предузимају радње у циљу примјене права. Стога су у овом дијелу рада анализирани и приказани организација и овлашћења шефа државе и владе, као органа извршне власти, што је неопходно да би се излагала главна тема овог рада - извршна власт у државама насталим распадом Југославије.

Наредних **шест поглавља (VI-XI)** су најважнија и представљају централни дио рада, јер аутор у њима говори о извршној власти свих шест држава насталих распадом Југославије – Словеније, Хрватске, Македоније, Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине.

Прије излагања о извршној власти у свакој од држава насталих распадом Југославије кандидат је извршио приказ устава конкретне државе, као и околности и услове у којима је донесен овај највиши правни акт и конституисана нова држава. У нормативној анализи извршне власти у свакој новоствореној држави, кроз уставом успостављена институционална рјешења у погледу организације шефа државе и владе (код БиХ, како на нивоу државе БиХ као цјелине тако и на нивоу државотворних јединица- ентитета), обухваћена су сва релевантна питања: избор, састав и мандат шефа државе/владе; одговорност, овлашћења, те извршена упоредна анализа органа извршне власти у односу на теоријске карактеристике. Акценат рада је стављен на истраживање обављања извршних функција од стране органа извршне власти (владе, шефа државе), њихов међусобни однос, као и однос према законодавном органу, уз упоредну анализу у односу на теоријске ставове и карактеристике владе и шефа државе. У савременим (парламентарним) системима, политичке партије представљају спону између законодавне и извршне власти тј. на систем власти велики утицај има партијски систем, као и политички систем у цјелини. Стога аутор, након нормативне и теоријске анализе, емпиријским истраживањем обрађује положај, функционисање и дјелатност органа извршне власти у прaksi политичког и уставног система сваке државе понаособ, обухватajuћи временски период од њиховог настанка до данас, подијељен у више фаза, зависно од специфичних политичких околности у свакој држави. Притом, аутор поставља питање у којој мјери и под којим условима долази до помјерања равнотеже у корист егзекутиве: који је и какав утицај политичких партија и коалиција на функционисање извршне власти. Одговарајући на ова питања аутор излаже нове изазове који стоје пред парламентима држава насталих распадом Југославије, како Словеније и Хрватске које су чланице ЕУ, тако и осталих држава које теже европизацијама, а које ће парламенти, ради очувања своје законодавне и контролне функције, морати да савладају. На крају излагања о свакој држави, дата су и закључна разматрања о извршној власти и модалитетима организације државне власти у цјелини.

У Републици Словенији улога непосредно изабраног предсједника је релативно мала, он има углавном само репрезентативне иницијативе и протоколарне функције и његов положај и дјеловање су, умногоме, одвојени од Државног збора и Владе. Предсједник Републике, у случају политичке кризе, не може самостално (или на приједлог Владе), процјењивати и одлучивати о томе хоће ли распустити Државни збор и расписати нове изборе, тј. он нема дискрецијоно право да распусти парламент и распише нове изборе, већ је дужан то учинити само ex constitutionem у случајевима који се односе на образовање Владе. Оваквим уставним рјешењима, закључујући кандидат, нарушен је принцип поједеле власти, јер извршна власт, која је одговорна парламенту, нема повратне механизме утицаја на парламент у виду његовог распуштања. Влада је носилац извршне власти са доминантном улогом у погледу приједлога закона и доношења других одлука. Владе су, у правилу, биле коалиционе, при чему је доминирала политичка странка која је имала релативну већину на изборима и из чијих редова су били предсједници влада. У Словенији постоји тенденција јачања извршне власти у односу на законодавну, при чему Влада, у правилу, већ унапријед има осигурану већинску (коалициону) подршку у Државном збору. Иако Државни збор има бројна важна овлашћења, одлуке парламентарне (коалиционе) већине врло су често само „продужење“ политику, коју детерминише Влада. Проблеми у функционисању Владе и политичка пракса последњих

неколико година, указују да садашњи уставни положај предсједника има недостатака и да би требало размотрити потребу *уставних промјена* које би се могле кретати у сљедећим правцима: с обзиром на то да непосредно изабран шеф државе има јак легитимитет, у складу са тим би требао имати и већа овлашћења, јачи утицај на владу, право супензивног вета, право дисолуције на основу самосталне процијене. Устав би требао садржавати посебне и прецизне одредбе у погледу овлашћења и надлежности Владе, као и одредбе којим би, генерално, био одређен уставни положај или садржај активности Владе.

Организација извршне власти у *Републици Хрватској*, према Уставу из 1990. године, показује да је успостављен полуправеднички систем власти. Уставноправна рјешења, а још више праксом успостављени односи моћи у тројуглу Сабор - Влада - предсједник Републике, показују да је у периоду од 1990. до 2000. године, присутна значајна неравнотежа моћи између легислативе и егзекutive, при чему се Сабор препознаје као слаб и маргинализован, а предсједник Републике као институција у којој је концентрисана највећа моћ. Уставним промјенама, од 2000. и 2001. године, уведен је „чистији“ парламентарни систем. Влада је постала носилац извршне власти, док су овлашћења предсједника Републике, (којег, као и раније, бирају грађани) смањена или условљена сапотписом и сагласношћу Владе односно предсједника Владе. Сабор, Влада и предсједник Републике самостално извршавају своје функције, али је за већину одлука потребна међусобна сарадња, договор и сагласност, односно нико не посједује прекомјерну моћ, што се обезбједило инструментима као што су сапотпис, захтијевање (тражење) мишљења, консултација између главних полуга власти.

Систем власти се показао релативно ефикасним у спречавању персонализације власти, а посебно у ширењу свијести о потреби контроле и ограничавања сваке власти. Видљива су позитивна искуства функционисања хрватског система у условима кохабитације, јер је, у условима кохабитације, Република Хрватска успјешно завршила све активности везане за приклучење ЕУ. Међутим, предсједник Владе, у условима дисциплиноване коалиционе парламентарне већине, понекад отворено преузима улогу законодавца, те му се пружа могућност велике власти. Стога и у Хрватској можемо говорити о доминацији странака у парламентарном животу. Као главно питање се може поставити питање надзора и контроле извршне власти, имајући у виду чланство у ЕУ

С обзиром на организацију извршне власти, уставни положај шефа државе и Владе и њихов међусобни однос, закључује кандидат, систем власти у *Републици Македонији* мјешовитог је карактера, али у њему доминирају парламентарна обележја. Избор и разрјешење предсједника Владе и члanova Владе од стране Скупштине и немогућност распуштања Скупштине, односно могућност самораспуштања дају македонском систему власти елементе скупштинског система. Међутим, неопходно је уставом утврдити могућност распуштања Собрања од стране извршне власти, и то на начин да то овлашћење има предсједник Републике на приједлог Владе. Раскорак између уставног и стварног положаја законодавне и извршне власти у Македонији види се, не само у концентрацији истинске ефективне моћи у рукама Владе, што јој омогућава да доминира у политичком систему, већ и у поступању Скупштине по наредбама Владе, као њен егзекутор, понекад кришењем правних норми (уставних, законских и пословничких) од стране саме законодавне власти. У вријеме кохабитације, долазило је до блокада у процесу одлучивања и одсуства сарадње, што се објашњава неспремношћу превазилажења партијских интереса у циљу постизања консензуса у заједничким надлежностима. Оно што би се могло урадити у Македонији, закључује аутор, јесте јасно правно и политичко дефинисање границе извршне власти у односу на Собрање. Уставом утврђени инструменти за контролу рада Владе од стране Собрања треба да истински зживе, насупрот досадашњој улози у пракси која није доносила квалитет у демократском систему

Извршина власт Републике Србије, према Уставу из 2006. године, остала је бицефална са непосредно изабраним предсједником Републике, не мијењајући суштински своју организацију у односу на Устав од 1990. године. Устав не омогућава предсједнику Републике да буде носилац егзекutive и не даје му средства на основу којих би могао да утиче на рад Владе. Он има улогу стабилног дијела егзекutive, али не са активним учешћем, (што је

препуштено Влади), већ му је додијељена улога пасивног дијела егзекутиве. Политичка пракса нам показује да је у одређеним периодима било честог интервенисања шефа државе у извршиој власти, или се то не може приписати уставним овлашћењима, већ је то било због одређеног позиционирања политичких снага у извјесном периоду. Наме у ситуацији када је предсједник републике истовремено и лидер странке која је носилац парламентарне већине, постојао је главни фактор у унутрашњој и спољној политици државе, иако му Устав не додијељује ту улогу, односно долазило је до поремећаја равнотеже у корист шефа државе. Од 2012. године, дјелатност шефа државе је у уставним оквирима, тако да је Влада добила простор да у стварности обавља уставом дефинисану функцију носиоца извршне власти. Потенцијални извор непредвидивог функционисања извршне власти у Србији су уставне норме. Наме, непосредан избор предсједника Републике који му даје јак политички легитимитет није испраћен и подржан његовим уставним овлашћењем. Тада политички легитимитет којег шеф државе добија на изборима може довести, а и доводио је, до (не)правланог настојања да активно утиче на политичке процесе у својој држави, што може бити у складу са дјелокругом његових уставних овлашћења, закључује се у раду.

Устав Црне Горе из 1992. године, као и Устав из 2007. године, се опредијелио за систем подјеле власти. Уставом је утврђена бицефална егзекутива у којој доминантну улогу у извршиој власти има влада, или са извјесним овлашћењима шефа државе. У надлежности предсједника Црне Горе доминирају послови извршног карактера, по својој врсти, репрезентативни и предлагачко – изборни. Нема надлежности у процесима утврђивања унутрашње и спољне политике. Његова надлежност, дакле, није уобличена по моделу „јаког шефа државе“. Недостатак обавеза и овлашћења у том правцу, институцију предсједника Црне Горе чини мање значајном и за функционисање државе мање дјелотворном. Предсједника Црне Горе непосредно бирају грађани, што је у несразмјери са обимом његових овлашћења тј. легитимитет шефа државе, заснован на непосредним изборима, не прати степен његових овлашћења. Влади је уставно одређен положај који јој омогућава, истовремено и налаже, да буде најактивнији, иницирајући и извршни чинилац у вршењу државне власти. Имајући у виду број и значај овлашћења предсједника Црне Горе и владе, може се рећи да је влада значајнији субјект, односно шеф државе је, у односу на владу, инфиериорнији орган. О већој политичкој снази владе говори чињеница да она има један број надлежности које у другим државама – бившим југословенским републикама, нема. То се односи, прије свега, на право распуштања парламента, међународну активну легитимацију, посебна и повећана овлашћења за вријеме ванредних прилика (донашење уредби са законском снагом), а, у крајњој линији, на вођење унутрашње и спољне политике. Пракса је показала, нарочито до 2007. године, да је влада веома често преузимала законодавну функцију уређујући односе који се не могу уређивати уредбама и другим подзаконским актима, при чему су неријетко доношene уредбе које су замјењивале закон. Црногорски политички систем карактерише дуго вршење извршне власти од стране једне политичке партије што је, у значајној мјери, опредјелило односе у свим сферама политичког и друштвеног живота. Однос три власти није остао имун на односе у којима је једна партија центар одлучivanja у друштву. Таква ситуација је логично водила маргинализацији позиције парламента у односу на извршну власт, закључује аутор.

Устав Босне и Херцеговине начелно не изражава став о прихваћању принципа подјеле или принципа јединства власти. Управо анализирањем уставних одредаба долазимо до закључка да се ради о једној посебној врсти модела подјеле власти која није позната у компаративној уставности. У основи је прихваћена подјела власти, иако је тешко закључити о којем се моделу организације власти ради у Босни и Херцеговини. Према међусобном односу институција законодавне и извршне власти, при чему се имају у виду и надлежности Предсједништва и његов однос према Парламентарној скупштини и Савјету министара, систем власти Босне и Херцеговине у себи садржи елементе парламентарног и предсједничког система, тако да је у основи полупредсједнички, али се не би могло рећи да је „чисти“ полупредсједнички систем. Предсједништво Босне и Херцеговине, као шеф државе, има већа овлашћења него шеф државе у парламентарној републици. Снажна уставна и политичка позиција предсједништва, која превазилази овлашћења шефа државе у

парламентарном систему, је његово право распуштања Дома народа. И док шеф државе у парламентарном систему распушта парламент, или његов доњи дом, на приједлог владе, Предсједништво Босне и Херцеговине самостално доноси ту одлуку. Његове надлежности су далеко изнад церемонијалних, јер оно знатно утиче на појединачне аспекте државне политике, нарочито на обликовање спољне политике. У којој мјери и да ли ће Предсједништво користити појединачне надлежности, и тиме представљати снажног шефа државе, зависи и од политичких прилика у земљи и партијског састава ове институције. Устав БиХ прописује да предсједавајући и министри сачињавају Савјет министара који је надлежан за провођење политике и одлука Босне и Херцеговине. Као полазна тачка у анализи правне природе и положаја Савјета министара БиХ потребно је дефинисати природу организовања БиХ. Гледајући теоријски концепт изнесеног у односу на стварну организацију Савјета министара Босне и Херцеговине, односно организацију Босне и Херцеговине, могло би се закључити да Савјет министара представља еквивалент влади у демократским друштвима, а предсједавајући Савјета, еквивалент шефу владе. Пракса показује да највећи број усвојених закона потиче од Савјета министара, а да су се Предсједништво и појединачни посланици односно делегати ријетко користили овим правом. Кандидат закључује да је Савјет министара постао претпостављени предлагач закона, те да је дошло до превласти извршне власти над законодавним, будући да Савјет министара, поред Предсједништва, води државну политику и спроводи политику коју утврде војства политичких странака које имају своје министре. Међутим, упоредна анализа показује да право законодавне иницијативе Савјета министара није тако ефикасно као у другим државама. Не само да је број закона предложених од стране ове институције мањи у структури усвојених закона у односу на друге државе, него је и већи пропенат приједлога закона које је подио Савјет министара а који нису усвојени. Кандидат наводи два разлога за ту појаву. Први разлог се односи на састав Савјета министара. Савјет министара је увијек велика коалиција, јер га чине националне политичке странке из реда сва три конститутивна народа. Таква коалиција обично има значајну већину мјеста у Парламентарној скупштини, али се њене чланице разликују у многим важним политичким питањима. Стога, такве коалиције немају разрађене програме и нису сигурне у успјеху својих иницијатива у парламенту. Ово се поготово дешава кад се ради о осјетљивим политичким питањима, јер је појединачним чланцима коалиције важније да сачувaju утицај на бираче него да се понапају као лојалне чланице коалиције. Може се рећи да је класична подјела на владу и опозицију мање значајна него у другим државама, зато што је парламентарна већина хетерогена и нестабилна. Стога, политика Савјета министара често наилази на опозицију у редовима парламентарне већине. У том случају, подјела на мањину и већину не врши се по партијским, већ по ентитетским и етничким линијама. Други разлог је разлика у начину одлучivanja у дviјe институције. Иако се за доношење извješnix одлука у Савјету министара захтјева сагласност најмање по једног министра из реда сваког конститутивног народа, може се догодити да одлука буде донесена против воље већине чланова овог органа из реда једног конститутивног народа. Пракса показује да врло често приједлози закона, који су усвојени у Савјету министара на принципу прогласавања, касније не добију сагласност у надлежној комисији дома, што, по правилу, има као посљедицу њихово одбијање у скupštinskim domovima. О најважнијим питањима организације и функционисања државе и њеног односа са ентитетима постоје дубока неслагања, која се испољавају приликом доношења конкретних одлука. Тако, на пример, политичке странке парламентарне већине не слажу се о томе да ли треба извршити пренос надлежности са ентитета на државу; да ли треба извршити реформу правосудног система; како треба да буде организована институција шефа државе; какав треба да буде поступак одлучivanja у Парламентарној скупштини, те о другим врло важним питањима. Успостављени парламентарни систем, који предвиђа различите контролне функције, треба побољшавати и ојачавати. Треба успоставити одговарајуће и јаке механизме који ће подржати примјену контролних функција Парламентарне скупштине БиХ. Када је ријеч о статусу ентитета – државотворних дијелова у Босни и Херцеговини, њихов положај и лојалност заједничкој држави заснива се на поштовању дејтонских рјешења и очувања њеног политичког, националног, етничког, културног и сваког другог облика опстанка, идентитета и субјективитета. Стога у погледу захтјева за мијењање уставноправног модела Босне и Херцеговине, неопходно је очување

уставног статуса, територијалног интегритета, сагласност и пуно повјерење конститутивних народа и осталих. Устав Босне и Херцеговине може се мијењати искључиво у Парламентарној скупштини БиХ. С обзиром на то да је Босна и Херцеговина земља компромиса, уставна реформа није немогућа без договора и сагласности свих страна о свим питањима па и о онима о уставној реформи. Улазак у европског интеграције не може и не смije бити повод да се врше уставне промјене и траже рјешења супротна дејтонској конструкцији. Тиме би се нарушио унутрашњи баланс, колективна права и равноправност конститутивних народа, закључује се у докторској дисертацији.

У дванаестом поглављу **Шеф државе и влада у државама насталим распадом Југославије – компаративни приказ**, на основу спроведене анализе и истраживања изведен су закључци упоредног типа на степену више апстракције од изведенних закључака код анализе појединих држава. Органи извршне власти упоредно су анализирани у три групе питања: избор и одговорност, надлежности, међусобни односи и односи према парламенту, да би се, затим, одређивао и систем организације власти.

У **закључним разматрањима** кандидат даје пресек цјелокупног истраживања, презентујући резултате до којих је, приликом израде рада, дошао.

2.УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Разлози за истраживање теме „Извршна власт у државама насталим распадом Југославије“ налазе се у значају који извршна власт има или треба да има у уставном систему сваке државе, а посебно у уставном систему држава насталих на подручју бивше југословенске државе. Ово из разлога што је у нашем уставном и политичком систему дошло до трансформације из скупштинског система власти и једнопартијског система у систем власти заснованом на начелу подјеле власти, парламентарној демократији и вишепартијском систему. Ова радикална промјена утицала је на другачију организацију и улогу органа извршне власти коју они требају да имају у новом уставном систему и процесу транзиције.

Полазна основа и циљ проведеног истраживања била је потреба да се, поред теоријскоправног одређења извршне власти у уставном праву и организације извршне власти у уставним системима заснованим на начелу подјеле власти, што је само по себи доста сложено, одговори и на питање организације и функционисања извршне власти у државама насталим распадом Југославије, чији устави прихватају систем подјеле власти. Циљ истраживања је било изналажење одговора на неколико питања и то: који облици државне власти су заступљени у државама насталим распадом Југославије, имајући у виду уставне одредбе новостворених држава о организацији извршне власти, опште правне норме о положају и надлежности владе и шефа државе као и о њиховом односу према легислативи; да ли је присутна тенденција јачања извршне власти у новонасталим државама; у којој мјери и под којим условима долази до помјеравања равнотеже у корист егзекутиве; који је и какав утицај политичких партија и коалиција на функционисање извршне власти; који су недостаци устава појединих држава у погледу организације извршне власти као какви су правци евентуалних изједињења.

У модерним државама организација власти изведена је, углавном на начелу подјеле власти. Тако је и основна карактеристика уставних система држава, насталих распадом Југославије, примјена начела подјеле власти. Суштина организације извршне власти у парламентарним и мјешовитим системима, заснованих на начелу подјеле власти, у теорији се приказује различито, као што је различита и пракса у појединим државама у којима овај тип

организације извршне власти постоји. Односи који се уставом успостављају између законодавне и извршне власти, такође се разликују у уставним системима. Ти односи зависе, како од решења у уставном тексту, тако и од уставне праксе која неријетко одудара од текста устава. Теорија и пракса парламентарног система су инспирисане идејом да између законодавне и извршне власти треба да постоји равнотежа и сарадња као и међусобна контрола, што је експлицитно одређено у уставима појединачних новонасталих држава (Србије, Црне Горе, Хрватске). У дугогодишњем развоју парламентаризма често је долазило до поремећаја те равнотеже између законодавне и извршне власти, на начин да је то доводило до премоћи једне или друге власти у низу европских држава, због чега постоји неколико облика парламентаризма (монархички, дуалистички, класични и рационализовани). То је присутно и у савремено доба, па и у новоствореним државама.

У многим радовима објављеним у последње две деценије говори се о преобрађају извршне власти, њеном јачању и преузимању примата над парламентом, при чему се поставило питање шта је са парламентом и његовом законодавном и контролном улогом над органима извршне власти и где су границе владавине политичких партија и присутне партократије. Савремене анализе извршне власти указују на тенденције јачања извршне власти тако да се ефективна власт постепено преселила у егзекутиву тј. долази до помјерања равнотеже у корист егзекутиве. Наиме, у европским земљама, у савремено доба, извршна власт постаје стварни центар државне власти који води државне послове и усмјерава друштвени развој, а парламент има контролну улогу. Те тенденције су све присутније и у новоствореним државама, у већој или мањој мјери, што је приказано кроз уставно правни однос законодавне и извршне власти, с једне стране, и дјелатност и улоге извршне власти у стварности, с друге стране. Дакле, морају се узeti у обзир уставне норме, али и пракса у раду тих органа, односно стварни односи између законодавне и извршне власти који, неријетко, бивају у раскораку са нормативним. Стога се оправдано може поставити питање, да ли извршна власт у новоствореним државама постаје стварни креатор политике и закона, а парламент, доносећи законе, само извршава програм који је поставила извршна власт.

Проблематика прва четири поглавља рада предмет је многоbroјних научних радова и расправа. Тим питањима су се бавили слједећи аутори, уз напомену да су њихови радови коришћени у изради тезе: Ратко Марковић, *Извршица власти*, 1980, Београд, Ратко Марковић, *Уставно право и политичке институције*, Београд, 2009, Смиљко Сокол, Бранко Смердел, *Организација власти*, Загреб, 1988, Владан Кутлешић, Организација власти, упоредна студија устава бивших социјалистичких држава Европе, Београд, 2002, Владан Кутлешић, *Шеф државе у бившим социјалистичким државама*, Архив за правне и друштвене науке бр. 2/94, Београд, Шарл Монтескје, *О духу закона*, Београд, 1989, Снежана Савић, *Основе права*, Бања Лука 2005, Слободан Орловић, *Начело подјеле власти у уставном развоју Србије*, Нови Сад, 2008, Здравко Злокапа, *Демократски политички системи, створени да трају: United Kingdom & United States*, Миодраг Јовичић, *Велики уставни системи, –елементи за једно упоредно уставно право* Београд, 1984. Слободан Јовановић, *О држави*, Београд, 1922, Евгеније В. Спекторски, *Држава и њен живот*, Београд, 2000, Иво Крбек, *Управно право*, књига I, Загреб, 1929, Павле Николић, *Уставно право*, Београд, 1995, Миодраг Јовичић, *Уставни и политички системи*, Београд, 2006, Џон Лок, *Двије расправе о влади*, Београд, 1978, Вучина Васовић, *Савремени политички системи*, Београд, 1987, Вучина Васовић, „Лигаме и проблеми уставног и демократског уређивања власти у „посткомунистичким“ земљама“, Архив за правне и друштвене науке бр.2/1994, Београд, Најдан Пашић, *Упоредни политички системи*, Београд, 1981, Rod Hague, Martin Harrap, Shaun Breslin, *Comparative Government and Politics*, 4 ed. London, 1998, Балаш Шпалијер, *Савремено председништво у политичком систему САД*. Институт за упоредно право, Београд, 1980; Р. Лукић, Б. Конутин, Д. Митровић, *Увод у право*, Београд, 2001, Р. Лукић, *Теорија државе и права*, Београд, 1964, Радомир Лукић, *Увод у право*, Београд, 1981, Фуад Мухић, *Теорија државе и права*, (треће издање), Сарајево, 2002, Смиљко Сокол, Бранко Смердел, *Уставно право*, стр. 208, Драган Гостовић, *Извршица власти као државна функција*, Београд, 2006, Нурко Побрић, *Уставно право*, Мостар, 2000, Александар Ђурђев, *Уставно право II*.

Организација државне власти. Нови Сад, 2001, Б. Милосављевић, Д. Поповић, *Уставно право*, Београд, 2008, Р. Кузмановић, М. Дмичин, *Уставно право*, Бања Лука, 2002, Владан Петров, *Енглески устав*, Београд, 2007, Владан Петров, „*Распуштање парламента*”, Права човека, 1 – 2, Београд, 2004, Томислав Бонић, „*Полупредсједнички систем и рационализирани парламентаризам: примери Француске и Њемачке*”, Анали Хрватског политоколошког друштва, вол.3.бр.1, Загреб, 2007, Marcel Prelot, *Политичке институције* (књига I), Политичка култура, Загреб, 2000, Дарко Симовић, „*Полупредсједнички систем Вајмарске Немачке*”, *Правни живот, том IV*, број 12, Београд, 2006, Мирослав Живковић, *Теорија државе и права-Теорија државе*, Београд, 1995, Дарко Симовић, *Полупредсједнички систем*, Београд, 2008, Maurice Duverger, „*A New Political System Model: Semi-Presidential Government*”, European Journal of Political Research, 8, Мијана Касаповић, „*Компаративна истраживања полупредсједничких система у средњој и источној Европи: проблеми концепцијске рас предавности, селекцијске пристраности типологизирања и деноминирања*”, Анали Хрватског политоколошког друштва, вол.3.бр.1, мај 2007, Давор Бобан, „*Уставни модели полупредсједничких система власти у Русији и Пољској*”, Анали Хрватског политоколошког друштва, вол.3.,бр.1, 2007, Товани Сартори, *Упоредни уставни инжењеринг*, Београд, 2003, M.S. Shugart, J. M. Carey, *Presidents and Assemblies: constitutional design and electoral dynamics*, Cambridge University Press, New York, 1992, Дарко Симовић, „*Полупредсједнички систем – институционални модел кога (не) треба избегавати*”, часопис Правна ријеч број 18/09, Удружење правника Републике Српске, Бања Лука 2009, О. Вучић, Д. Симовић, *Уставна читанка*, Београд 2008, Горан Буџак, „*Карактеристике кохабитације као модела политичког сустапарства*”, Политичка ревија, бр. 2/2004

Кандидат је у дијелу рада који се односи на извршну власт Републике Словеније користио релевантну литературу: Руди Коцјанчић, *Уставни основ за одлучивање о приступању Словеније Европској унији*, Анали Правног факултета у Београду, год.LIII, бр.1, Београд 2005, J.Rupnik, R. Cijan, B. Grafenauer, *Ustavno pravo Republike Slovenije (posebni del)*, Maribor 1996, Miha Ribarič, *Status predsednika Republike Slovenije u sistemu vladanja*, National report for the Round Table Conference „Ten years of the Democratic Constitutionism in Central and Eastern Europe“, Poland, 2000, Miha Ribarič, *Odgovornost predsednika republike*, V. Dnevi javnega prava: Slovensko javno pravo na prehodu u novo tisočletje, Portorož, 7-9 juni 1999, Miha Ribarič, *Komentar Ustava Republike Slovenije* (urednik Lovro Šturm), Ljubljana 2002, Miha Ribarič, „*Uveljavljanje odgovornosti predsednika republike*”, I. Strukovno срећање првников с подручја javnega prava, Zbornik Inštituta za javno upravo, Brdo pri Kranju, Miha Ribarič, *Predsednik republike u procesu političnega odločanja*, Strukovno срећање првников с подручја javnega prava, Zbornik Inštituta za javno upravo, Rogaska Slatina, 1996, Miha Ribarič, *Odnos med predsednikom Republike Slovenije in Vlado*, u: Demokracija – vladanje in uprava v sloveniji , Zbornik referatov slovenskega politološkega društva, Ljubljana, 1997, Saša Zagorec, *Nezdružljivost funkcije in nadomeščanje predsednika republike*, X Dnevi javnega prava (zbornik referatov), Portorož, 2004, Saša Zagorec, „*Pravni akti predsednika republike*“, Zbornik znastvenih rasprav, Ljubljana, 2005, Igor Kaučič, *Predsednik republike med ustavo in politično prakso*, Podjetje in djelo, 7/2006, Ljubljana, Миро Церар, Улога предсједника Републике у словенском уставноправном и политичком систему, Политичка мисао бр. 4/2005, Загреб, 2005, Igor Kaučič, *Funkcija predsednika republike in državni zbor*, Strukovno срећање првников с подручја javnega prava, Zbornik Inštituta za javno upravo, Brdo pri Kranju, 1995, Ciril Ribičič, *Predsednik Republike kot element stabilnosti v parlamentarnem sistemu*, X Dnevi javnega prava (Zbornik referatov), Portorož, 2004, Franc Grad, „*Nekatere značilnosti razmjeri med državnim zborom, državnim svetom, predsednikom republike in vlado*“, *Javna uprava br. 4*, Ljubljana, 1995, Franc Grad, *Sistem organizacije državne oblasti*, v: 15 let uresničevanja Ustave Republike Slovenije, (ur. Igor Kavčič) Ljubljana 2007, I.Kristan,C. Ribičič, F. Grad, I. Kaučič, *Državna ureditev Slovenije*, Ljubljana 1994, Janez Pogorelec, *Politična odgovornost*, Ljubljana, 2006, Janko Rupnik, Rafael Cijan, Božo Grafenauer, *Ustavno pravo Republike Slovenije-Posebni del*, Maribor 1996, Franc Grad, Parlament in vlada, Ljubljana 2000, Руди Коцјанчић, Уставни основ за одлучивање о приступању Словеније Европској унији, Анали Правног факултета у Београду, год.LIII, бр.1, Београд 2005.. Јраго Зајц, Улога словенског парламента у процесу транзиције, прилагођавања

законодавства и учлањивања у ЕУ, Политичка мисао бр. 1/2005, Загреб 2005, Drago Zajc, „Modeli oblikovanja koalicij in koalicijskih vlad v Sloveniji“, *Teorija i praksa*, br. 4/2009, Ljubljana, 2009., Drago Zajc, „Moč i nemoč slovenske parlamentarne demokracije“, u : *Demokracija – vladanje in uprava v Sloveniji*, Zbornik referatov Slovenskega politološkega društva, Ljubljana, 1997, str. 9-25. Drago Zajc, Sposobnost slovenskega parlamenta sodelovati v procesu odločanja na ravni EU, Uprava letnik IV, 1/2006, Ljubljana 2006.

О извршио власти у Републици Хрватској релевантна је следећа литература: Сокол Смиљко „Хрватска као демократска држава“, Политичка мисао број 3/1998, Загреб 1998, Сокол Смиљко, „Четвертирејединички или парламентарни систем“, Вечерњи лист од 09.04.2008. Смердел Бранко, *Парламентарни систем и стабилност хрватског устава-слиједе ли након предсједничких избора нове промјене устројства власти?*, Зборник Правног факултета у Загребу, број 60 (1), 2010, Смердел Бранко: „*Устав RH након уставних промјена*“. Хрватска правна ревија, бр. 10/2010, Загреб, 2010, Смердел Бранко, „*Одговорност владе у европском контексту: како европске (парламентарне) институције раде свој посао*“, Зборник Правног факултета у Загребу, бр 3-4/2010, Загреб, 2010, Смердел Бранко, *Организација власти према новом Уставу Републике Хрватске, уставне норме и политичка збиља у пријелазном раздобљу*“, Законитост, бр. 7-8, 1991, Смердел Бранко, „*Нови систем устројства власти и његови изгледи*“, Зборник Правног факултета у Загребу, Загреб, 2001, Смердел Бранко, „*Парламентарна одговорност: закључци након три десетљећа истраживања*“, Политичка одговорност, Загреб, 2012, Бачић Арсен, „*Предсједнички избори, учинци, селекције и промиšтање културе уставодемократске републике*“, Политичка мисао, бр. 1, Загреб, 2005, Бачић Арсен, *Уставно уређење у Републици Хрватској (1990 – 2002)*, у: Између ауторитаризма и демократије, Србија, Црна Гора, Хрватска – књига I Институционални оквир (ур. Д. Вујадиновић, Лино Вељак, В.Гојати, В. Павићевић) Београд, 2002, Бачић Арсен, *Парламентарно право: хрватске поредбене парламентарне процедуре*, Сплит, 2004. Бачић Арсен, „*Изборни закони и полуправдједнички систем*“, Политичка мисао, вол. 29, бр.2, 1992, Загреб, Лаловић Драгутин, „*Хрватска Druga република и њене државотворне кушење*“. Политичка мисао број 1/2001, Загреб 2001, Јовић Дејан, *Хрватски референдум о чланству у Европској унији и његове посљедице за смањени западни Балкан*, Анали хрватског политиколошког друштва 2012, Загреб, 2012, Сокол С, Смердел Б, *Уставно право*, Загреб, 1998, Барић Санја, *Законодавна делегација и парламентаризам у савременим европским државама*, Ријека 2009, Барић Санја, Ружић Лена, „*Секундарно законодавство ЕУ и парламентарни надзор над националном егзекутивом*“, Зборник Правног факултета у Ријеци, бр.2/2008, Закошек Ненад, „*Политички систем Хрватске*“, Загреб, 2002, Родин Дavor, „*Два проблема хрватског парламентаризма*“, Анали хрватског политиколошког друштва, Загреб, 2005, Касаровић Мијана, „*Coalition Governments in Croatia: First Experience 2000-2003*“, Croatian Political Science Review, 05/2003, Касаровић Мијана, „*Изборни и страначки систем Републике Хрватске*“, Загреб, 1993, Илишин Власта, „*Хрватски сабор 2003: обрасци политичке регрутације парламентарне елите*“, Политичка мисао бр.4, 2007, Илишин Власта, „*Структурна динамика хрватског парламента*“, Политичка мисао, 36, бр.3, Загреб, 1999. Месић Стјепан, „*Политичка подлога уставних промјена*“, Зборник Правног факултета Загреб, вол. 50, бр.4., 2000, Равлић Славен, „*Трансформација представничке функције политичких странака*“, Зборник Правног факултета у Загребу, бр.6/2007, Загреб, 2007.

О извршио власти Републике Македоније, релевантни су следећи радови: С. Климовски, Р. Дескоска, Т. Каракамишева, *Уставно право*, Скопље, 2011, Владимира Митков, *Претседателот на Републиката во системот на државната власт во Република Македонија*. Зборник на Правниот факултет Јустинијан Први во Скопје, Скопје 2011, Гордана Силјановска -Давкова, *За македонскиот модел на организација на властта*, Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, Скопје 2010, Гордана Силјановска Давкова, Рената Тренеска Дескоска, *Македонска (не)демократска сага: Давид (Скупштина) против Голијата (Влада)?*, у : Искушења парламентаризма (ур. Славиша Орловић). Београд 2013, Марика Ристовска, *Политичка контрола на законодавната власт врз извршната власт*, Годишник на Правниот факултет во Скопје, том 38, 1996/98, Гордана Силјановска -Давкова, *За македонскиот модел на организација на властта*, in: Reform of the institutions and its

significance for the development of the Republic of Macedonia, Book 5, Makedonian Academy of Sciences and arts, Скопје 2009, Рената Дескоска, *Облици на парламентарна контрола над владата*, Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, Скопје 2011, Gordana Siljanovska-Davkova, *Parliamentary system(s) or/and presidential system(s): Dilemmas and challenges*, www.juridicas.unam.mx/wccl/ponencias/14/266/pdf, Mexsico City, 2010, Гордана Силјановска – Давкова, *Современи „модели“ на организација на власта: дилеми и предизвици*, Зборник Правног факултета у Загребу 61/2011, Загреб 2011, Рената Тренеска, *Мешовитиот модел на организација на власта: Франција и Македонија*, Меѓународната конференција „македонско – француски денови на правото – 2000 години од Code Civil“, Скопје 2005, Светомит Шкарлик, *Промени на државата – нација во Европа во почетокот на 21 век: Случајот на Република Македонија*, Годишњак Правног факултета у Скопљу, Том 37, 1996/98, Скопје, 1998, Гордана Силјановска-Давкова, *Македонски модел парламентаризма и демократије*, У: *Дилеме и изазови парламентаризма*, (ур. В.Павловић, С. Орловић), Београд, 2007. Миријана Касаповић, *Изборни лексикон*, Загреб, 2003, Тања Каракамишева, *Основне забелешки за системите на организација на власти и за потребата од реформирање на политичките институции во Република Македонија*, у: *Реформата на институциите и нејзиното значење за развојот на република Македонија*, Македонска академија на науките и уметностите Скопје, 2009.

Кандидат је у дижелу раду који се односи на извршну власт Републике Србије користио релевантну литературу: Маријана Пајванчић, *Коментар Устава Републике Србије*, Београд, 2009. Миодраг Радојевић, „*Прилог за расправу о уставном питању у Србији – Митровдански устав*“, Српска политичка мисао, број 1/2009, Београд, Срђан Ђорђевић, „*Инкомпетитет функције председника Републике Србије од 2012. године*“, Гласник права (електронски научно-стручни часопис Правног факултета у Крагујевцу), бр.1/2012, Крагујевац, Миодраг Радојевић, „*Институција председника Републике у новом Уставу Србије*“, Политичка ревија, бр.2-4/2007, Марко Пејковић, „*О одговорности шефа државе у Србији: два недовршена концепта*“, Гласник Адвокатске коморе Војводине, бр.7-8/2009 Ратко Марковић, „*Уставни суд у Уставу Републике Србије од 2006. године*“, Анали Правног факултета у Београду, бр.2/2007, Павле Јовановић, „*Уставно-правни положај председника Републике Србије у компаративној перспективи*“, Зборник радова правног факултета у Новом Саду, бр.3/2007, Владан Петров, „*Нови уставни суд Републике Србије*“, Нова српска политичка мисао, Посебно издање, „*Устав и искушења*“, бр.2/2008, Београд, Дарко Симовић, „*Нејдовољно рационализовани парламентаризам митровданског уставотворца*“, Зборник радова Устав Србије-пет година после (2006-2011), Ниш 2011, Дарко Симовић, „*Рационализовани парламентаризам Устава Србије из 2006 године*“, Правни живот бр 14/2007, Београд, Оливера Вучић, „*Пет година после-примена устава, поштовање устава*“, Зборник радова Устав Србије-пет година после (2006-2011), Ниш 2011, Милан Јовановић, *Политичке институције у политичком систему Србије*, Београд 2008, Младен Лишанин, „*Нормативни стварни модел креирања и реализације спољне политике у политичком систему Србије (I)*“, Српска политичка мисао, бр. 4/2010, Београд, 2010, Миодраг Радојевић, *Подела власти у Уставу од 2006. године – скиса система организације власти*, Правна ријеч, 18/2009, Бања Лука, Владан Петров, *Парламентарно право*, Београд 2010, Радивоје Јововић, „*Положај шефа државе у политичком систему Србије*“, Право и политика бр. 1/2011, Нови Сад, Марко Пејковић, *Положај шефа државе у политичком систему Србије*, Српска политичка мисао бр.2/2010, Београд, 2010, Миодраг Радојевић, „*Положај Владе у новом Уставу Србије*“, Политичка ревија бр.3/2009, Београд, Слободан Орловић, *Уставни положај владе Мађарске и владе Србије*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2012, Славиша Орловић, *Политички живот између партотратије и демократије*, Београд 2008, Ирена Нејић, „*Парламентарна влаша у Србији-могућности непосланичке владе*“, у: У сусрет новом Уставу Србије, Београд 2004, Слободан Орловић, *Начело поделе власти у уставном развоју Србије*, Београд 2008., Маријана Пајванчић, „*Динамичке компетенције државне власти*“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 1-2/2007, Слободан Антонић, „*Парламентаризам у Југославији 1990 – 1996*“, Архив за правне и друштвене науке, бр. 2/1997, Београд, Слободан Вучетић, *Искушења обновљене државности*, Београд, 2008, И.

Пејић „*Органи у законодавном поступку: влада, парламент (одбор и пленум), председник републике*“. Унапређивање квалитета законодавног поступка у Народној скупштини, Београд 2010, Данило Стевандинћ, „Уредбе у правном поретку Републике Србије“, Правни записи, бр. 2/2012, Београд, 2012, Ратко Марковић, *Устав Републике Србије из 2006 – критички поглед*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 2/2006, Београд, 2006, Марко Станковић, *Политичка одговорност Владе у Уставном систему Србије*, Правни живот бр.14/2007, Београд, 2007. Слободан Вукадиновић, *Анализа утицаја законодавног поступка на приједлоге закона*, Правни записи бр. 1/2010, Београд, 2010, Оливера Вучић, „Интерпелација-утицај посланика на одговорно поступање Владе“, Правна ријеч, бр. 14/2008, Бања Лука, Александар Фира, *Устав Републике Србије од 2006. године- II књига*, Нови Сад, 2007, С. Антонић, „Парламентаризам у Србији послиje 2000. године“, Социолошки преглед бр 3-4/2004, Миодраг Јовичић, „Чему Устав?“, у: Куда идеш, Србијо?- Хроника српско-југословенске уставности (1990 – 1994), Београд, 1995, Слободан Вучетић, Дуга рука прошlosti, Београд, 2004, Миодраг Јовичић, „Одговорност у демократској и правној држави“, у : М. Јовичић (ур), Успостављање модерне демократске и правне државе у Србији, САНУ, Београд 1997, Слободан Антонић, „Парламентаризам у Србији 1990 – 1996“, Архив за правне и друштвене науке, бр. 2/1997, Београд, 1997, Славиша Орловић, *Полупредсједнички систем и партијски систем Србије*, Политичке странке у Србији, структура и функционисање, Београд 2005, Горан Буџак, „Модел демократске трансформације председничко-парламентарног система у Србији“*Политичка ревија*, бр. 1/2003, Београд, Владан Михајловић, „Србија између преседничког и парламентарног система власти“, у: Устав Републике Србије-пет година после (2006-2011), Ниш 2011, Милан Јовановић, *Парламентарни избори у Србији 21.јануара 2007. године*, Српска политичка мисао бр. 3-4/2007, Београд 2007, Зоран Стојиљковић, „Изборне коалиције и процес формирања власти у Србији (1990-2008)“ у: Око избора (Парламентарни избори у Републици Србији, 11 мај 2008.године), (ур.Срећко Михајловић), Београд 2008, Богољуб Милосављевић, „Начело поделе власти у Уставу и уставној пракси Републике Србије“, Правни записи бр.1/2012, Београд, 2012, Милан Јовановић, „Нови Устав Србије – манипулативни или неутрални уставни дизајн“, Политичка ревија, бр.4/06, Београд, 2006, Владан Петров, „Сuspendиши вето предсједника Републике“, Права човека, 3-6/2005, Београд, 2005, Слободан Орловић, *Организација изврше власти као темељ правне државе*, Правни живот бр.14/2007, Београд.

О извршној власти Црне Горе, кориштена је релевантна литература: Вујовић Златко, Вук Стево, „*Контролна функција Скупштине Црне Горе*“, у: Демократске перформансе парламентата Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе (ур.Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Вукићевић Борис, Вујовић Златко, *Уставни политичкоправни оквир парламента у Црној Гори 1989-2012*“, у: Демократске перформансе парламентата Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе (ур.Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Вукићевић, Борис „*Законодавна функција Скупштине Црне Горе*“, у:Демократске перформансе парламентата Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе (ур.Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Гојати Владимир, *Избори у Србији и Црној Гори од 1990 до 2013. и у СРЈ од 1992 до 2003.*, Београд, 2013, Дармановић Срђан, „*Друга транзиција у Црној Гори-од полукомпетитивних избора до изборне демократије*“, у: В.Павићевић, С.Дармановић, О.Комар, З.Вујовић, Избори и изборно законодавство у Црној Гори 1990-2006, Подгорица, 2007, Дармановић Срђан, „*Црна Гора-нова независна држава на Балкану*“, у: Референдум у Црној Гори, Подгорица, 2006, Раствор Шербо, „*Државна управа у Црној Гори*“, Матица, Подгорица, 2011. Доступно: www.matica-crnogorska.me, Шуковић Мијат, „*Три различита уставна уређења Црне Горе*“: Revus (revija za evropsko ustavnost) br.11/2009, Ljubljana 2009, Шуковић Мијат, *Концепција и садржина Устава Црне Горе од 2007. године- прилог расправи о узози, функцијама и одговорности државе у савремености*, Подгорица 2010, Шуковић Мијат, *Уставно право*, Подгорица, 2009. Смердел Бранко, „*Експертски текст Устава Црне Горе*“, у: Уставно заокруживање државе: У сусрет новом Уставу Црне Горе, (ур. Един Шарчевић) Београд, 2007. Шарчевић Един, „*Подјела власти у експертском тексту Устава Црне Горе*“, у:

Уставно заокруживање државе: У сусрет новом Уставу Црне Горе, (ур. Един Шарчевић, Београд, 2007)

У дијелу рада који се односи на извршну власт Босне и Херцеговине и ентитета (Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко), кориштена је следећа литература:

Савић С. Снежана., *Дејтонска Босна и Херцеговина*, Правни факултет Универзитета у Б. Луци, 2003. Савић Снежана, „Првођење пресуде Европског суда за људска права у предмету „Сејдић и Финци против БиХ“”, Правна ријеч, бр.31/2012, Бања Лука, 2012, Савић Снежана, „Уредба као извор права у правном систему Републике Српске“, Зборник са научног скупа „Изградња и функционисање правног система Републике Српске“, Бања Лука, 1997, Савић Снежана, Уредба – контрола уставности и законитости кроз праксу Уставног суда РС, Правна ријеч, бр. 42/2015, Бања Лука, 2015. Савић Снежана, *Конститутивност народа у Босни и Херцеговини*, Бања Лука 2000, Савић Снежана, *Основе права*, Бања Лука 2005, Савић Снежана, *Република Српска послиje Дејтона*, Б. Лука,1999, Кузмановић Рајко, *Уставно право*, Бања Лука, 2002, Кузмановић Рајко, „Државнотравне реформе и Споразум о стабилизацији и придржавању“, Правна ријеч, бр. 27/2011, Бања Лука, Дмићић Миле *Босна и Херцеговина као државна заједница sui generis – привремено рјешење или модел за будућност*, Анали Правног факултета Универзитета у Београду, Часопис за правне и друштвене науке, број 1, година LVIII, Београд 2010, Дмићић Миле, „*Босна и Херцеговина – за шта, а против кога и чега?*“ Аргументи, часопис за друштвено политичка питања, бр.19/2013, Бања Лука, Дмићић Миле, „*Извршење пресуде Европског суда за људска права у предмету „Сејдић и Финци против БиХ“ и уставнотравни положај „Осталих“ у Босни и Херцеговини*“. Модерна управа, часопис за управно-правну праксу, бр.9-10, Бања Лука 2013, Дмићић Миле, „*О босанскохерцеговачкој „недовршеној држави, „подијељеном друштву“ и „народима без уставног патриотизма*“, Правни живот 2014, Београд, 2014, Дмићић Миле, „*Спроводите, али и мијењати поједина уставна рјешења у Босни и Херцеговини и Републици Српској.*“ Зборник радова са Научног скупа „Република Српска, двадесет година развоја-достигнућа, изазови и перспективе, одржаног 17.и 18. септембра 2012.године у Бањој Луци, Бања Лука, 2012, Дмићић Миле, „*Уставно правни статус Републике Српске у оквиру Босне и Херцеговине-нормативно и стварно*“, Зборник радова са научног скупа Република Српска-десет година Дејтонског мировног споразума, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука 2005, Дмићић Миле, „*Уставнотравна рјешења о Босни Херцеговини, као сложеној држави или државној заједници*“ Споменица проф. др Гаша Мијановићу, АНУРС, Бања Лука, 2011, Дмићић Миле, „*Уставност и законитост и уредбодавна овлашћења извршне власти*“. Правни живот, бр.22/2010, Београд, 2010., Дмићић Миле, *Босанскохерцеговачка држава и њен устав*“, Годишњак Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, бр.35/2013, Бања Лука, 2013, Дмићић Миле, *Маргиналије о босанскохерцеговачкој држави и друштву*, Правна ријеч, бр.39/14, Бања Лука, 2014, Дмићић Миле, Уредбодавна овлашћења и њихово остваривање у правном систему Републике Српске.“Модерна управа”, Часопис за управно-правну теорију и праксу, Бања Лука, 2010, Дмићић Миле, *Уставно право, допуна основној литератури*, Бања Лука 2011, Дмићић Миле, *Уставнотравно уређење Босне и Херцеговине као федерације sui generis*, “Споменица академика Рајка Кузмановића”, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука 2006. Марковић Горан, *Демократске перформансе парламената Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе* (приредио Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Марковић Горан, „*Правна природа система државне власти у Босни и Херцеговини*“, Правна ријеч, бр. 27/2011, Бања Лука, 2011, Марковић Горан, „*Предсједништво*“, у: Увод у политички систем Босне И Херцеговине – изабрани аспекти, (Саша Гаврић, Дамир Бановић, Christina Krause, ed.), Сарајево, 2009, Марковић Горан, „*Устав Босне и Херцеговине*“, у : Држава, политика и друштво у Босни и Херцеговини (ур. Дамир Бановић, Саша Гаврић), Сарајево, 2011, Марковић Горан, *Босанскохерцеговачки федерализам*, Београд/Сарајево, 2012, Марковић Горан, *Законодавна функција Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине*, у: Демократске перформансе парламената Србије, Босне и Херцеговине и Црна Горе (ед. Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Марковић Горан, *Избор и одговорност шефа државе*, Правна ријеч, бр. 31/2012, Бања Лука, 2012, Марковић Горан,

Институција шефа државе у Босни и Херцеговине, Правна ријеч бр.10/2007, Бања Лука 2007, Марковић Горан, *Криза парламентаризма у Босни и Херцеговини*, у: Парламентаризам у Босни и Херцеговини (ур. С. Гаврић и Д.Бановић), Сарајево, 2012, Сахацић Маја, „*Контролне функције Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине*”, у: Демократске перформансе парламената Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе, (приредио: Славиша Орловић), Београд, Сарајево, Подгорица, 2012, Славо Кукић С., Чутура М., *Избори и послујеизборно коалирање – анализа пређеног и покушај процјене избора 2006. године*, у: Избори и изборне коалиције (зборник радова, ур. Алекса Милојевић), Бијељина, 2006, Трика К., Милићевић Н., М. Н. Симовић Н.М, Дмичић М., *Устави ентитета са коментаром*, Сарајево, 2004, Трика Касим, *Истраживачка студија: Процес одлучивања у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине*, Сарајево, 2008, Фира Александар, *Уставно право Босне и Херцеговине*, Н. Сад 2002, Хејден М.Роберт, *Скице за подjeљену кућу-уставна логика југословенских сукоба*, 2003, Београд, Пилиповић Милан, *Избор Савјета министара БиХ и инструменти парламентарне контроле његовог рада*, Правна ријеч бр. 22/10, Бања Лука 2010, Пилиповић Милан, *Устав Босне и Херцеговине-нормативно о ствари*, Бања Лука 2008.. Побрић Нурко, *Уставно право*, Мостар,2000, Арнаутовић Суад, Избори у БиХ 1990, - анализа изборног процеса, Сарајево, 1996, Миљко Звонко, *Уставно уређење Босне и Херцеговине*, Загреб, 2006, Нешковић Радомир, *Недовршена држава - политички систем Босне и Херцеговине*, Сарајево, 2013, Тафро Сеад, *Вијеће министара*, Сарајево, 2005

Поред наведеног, у раду су кориштени и интернет извори, као и релевантни документи. Све ово послужило је као база за истраживање које је кандидат спровео. Међутим, дешавања на уставно-политичкој сцени анализираних држава, стварају нове услове и ситуације на које уставно право мора да одговори. Стога је кандидат морао дати и неке нове интерпретације које постојећа литература, с обзиром на динамику ових процеса и дешавања, није обухватила.

Допринос тезе се састоји у томе што анализа извршне власти представља основ за уочавање рефлексија извршних органа власти на организацију власти у појединим државама, присутну тенденцију јачања извршне власти, извјесних проблема у функционисању извршне власти проузрокованих уставним и законским рјешењима, али исто тако би представљала и основ за уочавање уставних и законских претпоставак за ефикасније вршење извршне власти, у циљу бржег испуњавања услова за чланство у ЕУ којима новостворене државе теже

Научни допринос тезе јесте сазнање на нивоу научне дескрипције уставног поретка држава насталих распадом Југославије, организације и положаја извршне власти у различитим варијантима подјеле власти, те извођењу закључака упоредног типа на степену више апстракције од изведенih закључака код анализе појединих држава. То се односи и на БиХ као сложену државу, специфичне организације и положаја извршне власти, имајући у виду специфичне модалитетете подјеле надлежности између државе и њених конститутивних дијелова, као и изразит утицај међународних фактора. Практични допринос тезе огледа се у добијању нових сазнања која доприносе рјешавању актуелних и сличних проблема везаних за практичну дјелатност државних органа извршне власти у савремено доба, те функционисању егзекутиве у земљама у транзицији, одређивању смјерница и правила за боље функционисање органа извршне власти на путу европских интеграција

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

У изради докторске тезе кандидат је обрадио материјал из доступних правних извора, користећи највећи дио релевантне литературе, како домаће тако и стране. С обзиром на чињеницу да је у раду обрађивана тема која припада области Уставног права и области

Политичких система, у изради докторске тезе кориштена је литература из обе правне дисциплине, што се види из пописа кориштене литературе. Ту се првенствено ради о домаћим и страним афирмисаним правним теоретичарима и професорима уставног права и политиколозима, који су у својим радовима, у форми уџбеника, монографија, али и чланака и реферата, расправљали о сложеним питањима организације државне власти у оквиру којих посебно место припада расправама које се односе на извршну власт. Нарочита пажња је посвећена радовима оних правних теоретичара који су свој научни рад у највећој мјери посветили управо материји која је предмет овог рада, као што је Ратко Марковић, аутор монографије Извршина власт, Бранко Смердел, Александар Фира, Миодраг Јовичић и др. С обзиром на чињеницу постојања адекватне литературе у државама насталим распадом Југославије, кандидат је користио релевантну литературу аутора из свих држава насталих распадом Југославије, од којих су многи извори новијег датума.

Поред овога, у изради рада кориштени су сви релевантни прописи из области уставног права и односа између законодавних и извршних органа власти. Ради се, не само о законима који се односе на поједине владе (савјет министара) и шефа државе, већ и о другим прописима (нпр. пословницима) који регулишу поједине односе између органа егзекутиве, односно егзекутиве и легислативе. Од општеприхваћених извора кориштене су и одлуке уставних судова које се односе на оцјену уставности закона о влади, као и оцјену законитости аката (уредби) извршне власти. Такође, у изради рада кандидат је износио своје сопствене ставове и закључке, што и јесте највећа вриједност овог научног истраживања.

На основу одређеног предмета научног истраживања, садржаја постављене хипотезе и дефинисаних циљева истраживања, кандидат се определио за више научних метода рада који су се користили у изради докторске тезе. Комплексност и карактер предмета истраживања, садржај постављених хипотеза и постављени циљ истраживања, опредјељују комбинацију теоријског и емпиријског истраживања. Методолошку основу овог рада чинило је теоријско истраживање засновано на анализи садржаја стручне литературе, постојеће уставне и законске регулативе и стручне документације. *Правни (догматски, нормативни)* метод, као најстарији метод за изучавање права, користио се за проучавање устава и закона новостворених држава, полазећи од садржаја правних норми. Овај метод се користио и у логичкој анализи уставних и законских норми, њиховој међусобној повезаности, као и у утврђивању њиховог правог значења. *Социолошки метод* се примјењивао у истраживању друштвених узрока настанка устава новостворених држава, анализи његове примјене и фактора који утичу на примјену поједињих норми. *Политиколошки метод* се користио у истраживању уставног система као дијела политичког система у државама насталим распадом Југославије, јер право није само друштвена него и политичка појава и настаје као резултат одређене политичке воље. Користио се и у истраживању утицаја политичких партија на функционисање извршних органа власти. *Метод анализе садржаја* користио се за анализу уставних норми у погледу органа извршне власти. *Компаративна (упоредна) метода* користила се у односу на теоријскоправно одређење извршне власти, а у комбинацији са методом анализе садржаја, у односу на органе извршне власти у новоствореним државама. Компаративна метода користила се и за извођење закључака на степену више апстракције од закључака код анализе сваке поједине државе. *Методе студије случаја*, у комбинацији са методама анализе садржаја и компаративном методом, служила је за сагледавање садржаја, карактеристика аката извршне власти и испољених тенденција у тој области. *Статистичка метода* примјењивала се за обраду и класификацију квантитативних обиљежја која карактеришу предмет истраживања, а конкретно се односила на дјелатност и акте извршне власти у појединим државама у одређеном временском периоду. У истраживању су се користиле, према указаној потреби, и посебне научне методе као што су: *анализа, синтеза, индукција, дедукција, апстракција и генерализација*. Емпиријско истраживање засновано је на законима, другим прописима и општим актима као и на функционисању и дјелатности органа извршне власти у пракси и стварности.

Наведене методе истраживања које су примијењене у раду адекватне су, доволно тачне и савремене, имајући у виду научна достигнућа на пољу предмета истраживања у домаћим и

сјетским размјерама. План истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе није битније промијењен од стране кандидата. Дошло је до одређених корекција назива поглавља и груписања садржаја унутар поглавља у веће или мање цјелине. Међутим ова минимална одступања нису нарушила однос коначне структуре рада и оне из пријаве рада, већ су допринијела његовој бољој и свеобухватнијој структури. Испитивани параметри дају доволно основа за извођење поузданих закључака. За њихово извођење није потребно испитивање још неких додатних параметара. Статистичка обрада података у раду је одговарајућа.

На крају рада дати су јасни закључци који представљају резултат истраживања којих има осамнаест. Многи од ових закључака представљају добру основу за измену норми које регулишу организацију и функционисање органа извршне власти, како би они били још боље нормирани.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Истраживањем се дошло до сљедећих закључака:

Уставне одредбе новостворених држава о организацији државне власти, правне норме о положају, надлежности владе, шефа државе, њихов међусобни однос, као и однос према легислативи, указују на постојање бицефалне егзекутиве и да у тим државама преовладавају елементи парламентарног система у различитим облицима. Устав БиХ је специфичан устав у односу на теорију и праксу уставног права, као и у односу на уставе осталих новостворених држава у погледу организације извршне власти.

Сви устави новонасталих држава – бивших југословенских република, опредјељују се за бицефалну егзекутиву, јер извршну власт дијеле између шефа државе и владе. Стога се поставља питање како је то учињено у односу на познате теоријске моделе власти, тј. који је модел облика организације (извршне власти) заступљен у државама насталим распадом Југославије. Одговор налазимо упоредном анализом органа извршне власти у новоствореним државама у односу на теоријске карактеристике модела власти. Постојање бицефалне егзекутиве у свим државама искључује постојање предсједничког модела власти по узору на САД. Стога теоријско - методолошки основ организације власти чини парламентарни систем са својим подваријантима (премоћ владе, премоћ шефа државе), јер се све владе, односно Савјет министара у БиХ, бирају у парламентима и одговорне су парламентима.

Може се рећи да је заступљен парламентаризам у „рационализованом“ облику, будући да је било незамисливо да у посткомунистичким земљама, са нестабилним и високофрагментисаним страначким системом, овај институционални модел власти функционише по најпростијој организацијионој схеми као у својој острвској колијевци. Треба рећи да у системима власти има и елемената полупредсједничких система, међутим, не толико у нормативном смислу. Наиме, појавни облици овог модела власти су се више јављали у пракси појавом јаке личности и политичке моћи шефа државе („президенцијализација“).

Парламентарни систем, прихваћен у државама насталим распадом Југославије, функционише са одређеним разликама, прије свега у нормативном смислу, али уз присутне тенденције поремећаја равнотеже у корист егзекутиве у свим државама. Неравнотежа у односима законодавне и извршне власти, нарочито је долазила до изражавајућа онда када је лидер партије која је имала већину у парламенту, (или била носилац владајуће коалиције), истовремено био и шеф државе или предсједник владе. Тада, не само да је долазило до помјеранања равнотеже власти у корист егзекутиве, већ и до помјеранања равнотеже унутар ње

саме, или на страну шефа државе или владе, зависно од тога коју функцију обавља лидер партије која је носилац власти. Показало се да је фактор те неравнотеже некад влада, али чешће председник, зависно од политичке моћи личности која је обављала функцију, моћи која је излазила из оквира нормативних овлашћења.

Анализирајући утицај политичких партија на функционисање извршне власти, као и утицаје лидера партија, идентификоване су појаве постављене у посебној хипотези, да је извршна власт у новоствореним државама, па и систем власти у целини, под великим утицајем политичких партија и њених лидера, чиме она добија ново значење. Наиме, тежкине власти и моћи се све више налази у врху владајућих партија из којих често и потичу носиоци извршне власти. То је имало за последицу отупљивање инструмената парламентарне контроле и слабљења контролне функције парламента, а јачање појаве партократије.

Стога, истиче аутор, мора доћи до слабљења партократије која је присутна и задњих година знатно ојачала. Партијска држава је супротна правној држави - држави заснованој на владавини права. Функционисање извршне власти, у оквиру уставом датих овлашћења, неопходно је на путу успостављања правне државе и испуњавању услова на путу према чланству ЕУ којем теже Србија, Црна Гора, Македонија и Босна и Херцеговина, али оно, умногоме, зависи од политичких партија, њиховог степена свијести, зрелости и спремности за даљи развој уставног и политичког система у држави, на тековинама парламентаризма и демократије. Побољшање највиших правних аката, враћање (моћи) органа извршне власти у уставне и законске оквире, одговорна влада, дјеловање шефа државе као представника свих грађана и фактора јединства, слабљење партократије, уз независну и професионалну судску власт, представљају кораке за успостављање владавине права.

Уставом утврђени инструменти за контролу рада владе од стране парламентарне треба да истински заживе, наспрот досадашњој парадеској улози у пракси која није доносила квалитет у демократском систему, закључује кандидат. Постављање питања одговорности носилаца јавних функција, интерпелација и посланичко питање треба да нађу право место у систему а у циљу јачања одговорности носилаца јавних функција. Њихово досадашње декларативно коришћење, без изазивања неке реалне санкције, мора бити замијењено отварањем истинских поступака који ће довести до расправе о раду носиоца јавних функција, њиховој контроли и изрицању одређених санкција као суштинским елементом те контроле.

У предметном научном истраживању објективно су, систематски, и на прегледан начин, уз коришћење адекватне библиографске грађе и одговарајућих метода, обрађена сва постављена питања и проблеми а закључна разматрања су правилно изведена, јасно дефинисана и саопштена. Аутор је анализом научних ставова, са довољно критичности, уз анализу праксе уставног и политичког система датих држава и стварности која одудара од класичне доктрине, изненади властите закључке који су за уставноправну науку релевантни. Кандидат указује и на недостаке појединачних уставних рješenja која се односе на организацију и функционисање извршне власти, те предлаже нова rješenja и правце промјена устава која би допринијела бољем, прецизнијем и потпунијем нормирању извршне власти, што се посебно односи на Босну и Херцеговину. Закључци дати на крају истраживања су јасни, логични и довољно образложени, тако да представљају добар основ за будуће измене и допуне одредаба које регулишу извршну власт са циљем да се постојећа уставна rješenja побољшају. Они су дати са довољно критичности.

Истраживање је довело до нових сазнања. Теоријски допринос се огледа у научној дескрипцији организације и положаја извршне власти у различitim варијантима поделе власти у државама насталим распадом Југославије, те извођењу закључчака упоредног типа на степену више апстракције од изведенih закључчака код анализе појединачних држава. То се односи и на БиХ као сложену државу, специфичне организације и положаја извршне власти, имајући у виду специфичне модалитете поделе надлежности између државе и ентитета као њених конститутивних дијелова. Практични допринос тезе огледа се у добијању нових сазнања која доприносе решавању актуелних и сличних проблема везаних за практичну

дјелатност државних органа извршине власти у савремено доба, те функционисању егзекутиве у земљама у транзицији, одређивању смјерница и правила за боље функционисање органа извршине власти на путу европских интеграција.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Кандидат мр Милан Пилиповић је израдом своје докторске тезе под насловом „Извршина власт у државама насталим распадом Југославије“, обавио истраживање које има своју научну, али и практичну вриједност. На једном мјесту су анализирана сва постојећа научна сазнања о извршиној власти у државама насталим на територији бивше Југославије, те дат допринос у правцу уставне и практичне примјене предмета истраживања.

У овом истраживању су на систематичан и прегледан начин, уз кориштење адекватне библиографске грађе и научних метода, обрађена сва постављена, односно релевантна, питања и проблеми. Закључна разматрања су правилно изведена, а резултати рада презентовани на одговарајући начин.

На основу свега напријед наведеног, Комисија даје

ПРИЈЕДЛОГ

С обзиром на чињеницу да урађена теза задовољава критерије и стандарде докторског рада, Комисија једногласно предлаже Научно-наставном вијећу Правног факултета Универзитета у Бањој Луци да донесе следеће одлуке:

1. Да се докторска теза мр Милана Пилиповића под насловом „Извршина власт у државама насталим распадом Југославије“ прихвати као самосталан научни рад који задовољава научне захтјеве за рад оваквот карактера.
2. Да се именује Комисија за јавну одбрану рада.

КОМИСИЈА:

Бања Лука, 17. 6.2016. год.

1. Академик проф. др Снежана Савић,
предсједник,

2. Проф др Владан Петров, члан

3. Проф. др Миле Дмичин, члан